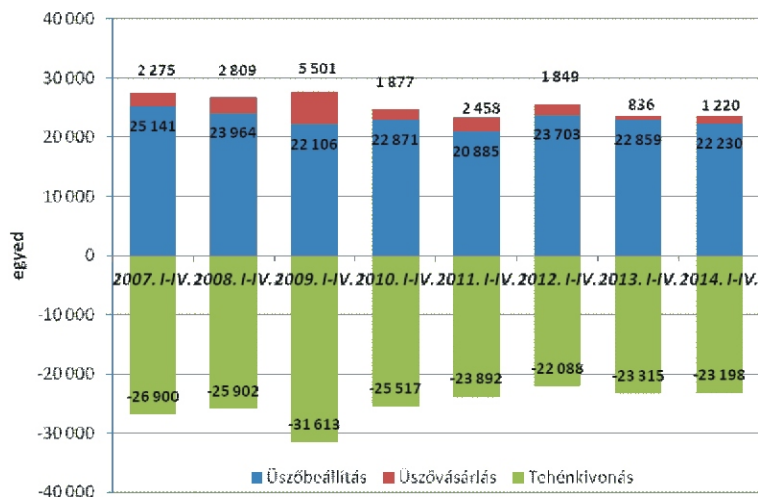

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

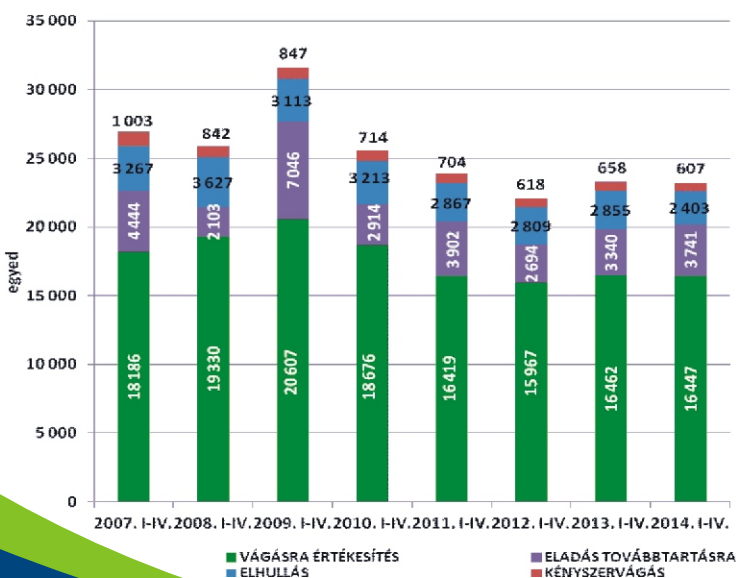
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2014., I-IV. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014., I-IV. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-IV. hó)

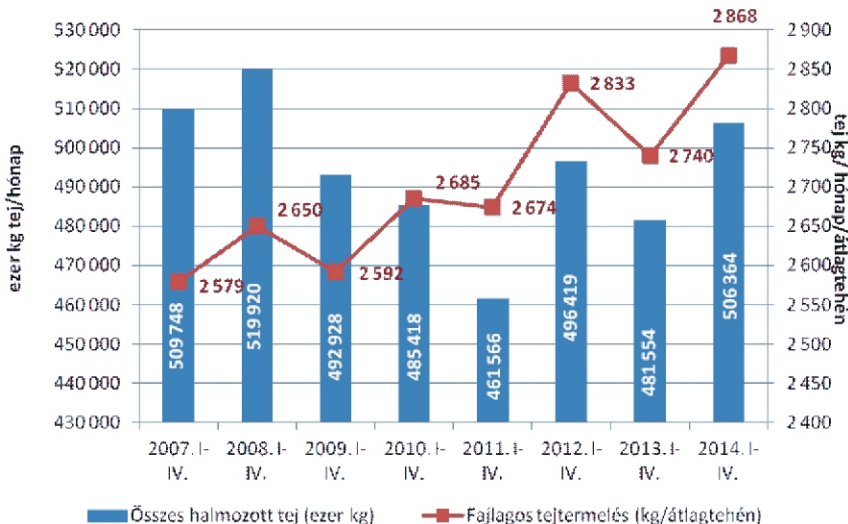

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 14-gyel (-3%) 460-ra csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest, ugyanakkor az év eleji nyitó tehénlétszámhoz képest az április végi záró tehénlétszám 252 egyeddel, nagyon kismértékben (+0,1%) nőtt. 2014. április végén a tavaly áprilishoz képest 1.229-cel (+0,7%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Márciushoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma 2-vel lett kevesebb, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 22,8%-kal csökkent (-136). 2007 áprilisa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 20.934 egyeddel (-10,6%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 332-ről 385-ra nőtt.

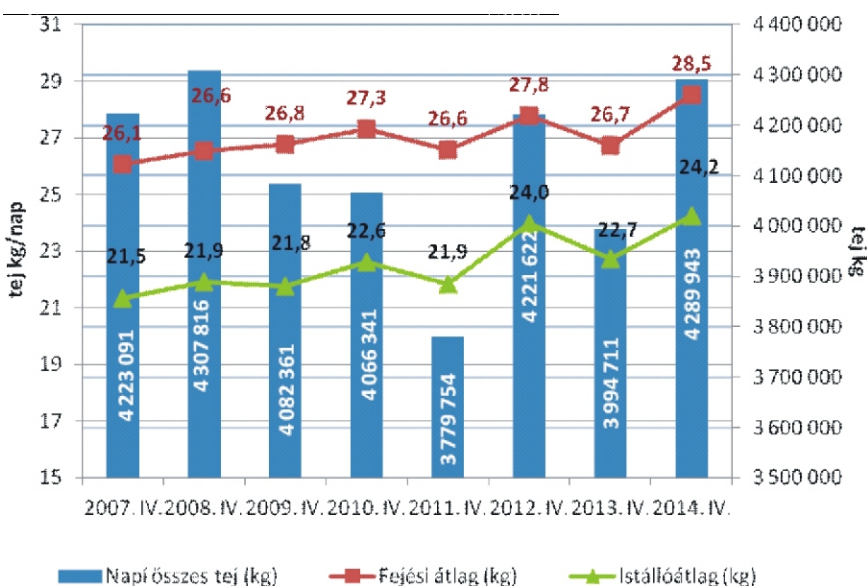
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2013-ról 2014-re kismértékben (+1.357 tehen; +0,8%) nőtt, ugyanakkor 2014. első négy hónapjában a tehenek száma csak nagyon enyhén emelkedett (+252 egyed; +0,1%). Ennek elsődleges oka, hogy a kivont tehenek száma valamelyest, -0,5%-kal csökkent (-117 tehen), míg az üszővásárlások száma (+384 egyed) jelentősen emelkedett (+45,9%) az előző év azonos időszakához képest - bár akkor az üszővásárlások száma az átlagnál alacsonyabb volt (összesen 836 egyed). Ezek a kedvező folyamatok ellensúlyozni tudták, hogy az üszőbeállítások száma közepes mértékben csökkent (-629 egyed; -2,8%). Összességében elmondható, hogy az idei évben az első két hónap negatív tendenciája után - ami elsősorban a nagyobb arányú tehénkivonásnak volt köszönhető - a tehénállomány stabilizálódása, enyhe növekedése figyelhető meg, ami ha folytatódik, az év hátralevő részében már érezhető tehénlétszám-növekedést is eredményezhet.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált 8 éves periódus teljes időtartama alatt az év első négy hónapjában az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (65,2-74,6%-át). A selejtezett tehenek száma az idei periódusban megközelítette a 16,5 ezret, ami az összes tehénkivonás 70,9%-ának felelt meg. Ezen felül a tehénkivonások 2,6%-áért a kényszervágás, 10,4%-áért pedig az elhullás volt felelős, amelyek a legalacsonyabb részarányok közé tartoznak a megelőző 7 év azonos időszakához képest, míg az átlaghoz hasonló arányban (16,1%-ban, 3.741 egyed), továbbtartásra értékesítették az állatokat. A tehénkiadás megoszlása nagyon hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből kevesebb hullott el és többet értékesítettek továbbtartásra. A 2014. január 1-jei induló tehénlétszámhoz viszonyítva április végéig a tehenek 13,3%-át vonták ki a termelésből, 9,4%-ukat selejtezték, 0,3%-ukat kényszervágták és 1,4%-uk elhullott.

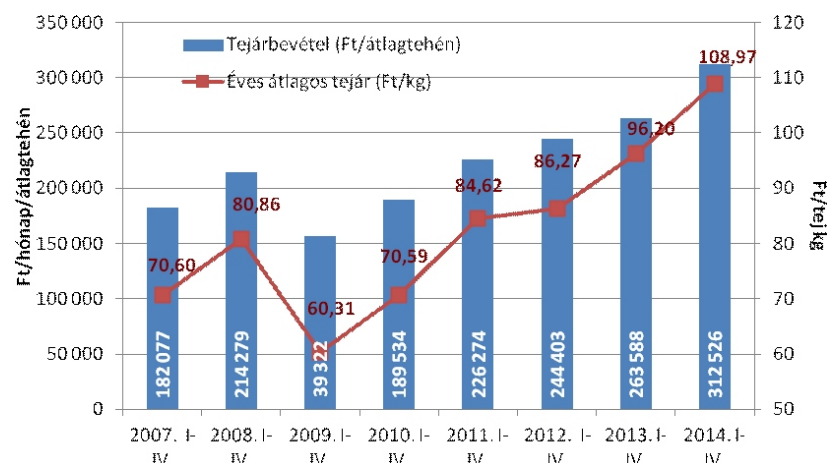
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-IV. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014., I-IV. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014. I-IV. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt egyértelműen nyomon követhető az összes halmozott januári-áprilisi tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek az az oka, hogy az elmúlt 8 év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti fajlagos tejtermelés az év első négy hónapjában 289 kg-mal (+11,2%) 2.868 kg-ra nőtt, ezen belül az elmúlt egy év alatt kiemelkedő mértékben, +128 kg-mal (+4,7%) emelkedett. A fajlagos tehenenkénti tejtermelés még sohasem volt ilyen magas, még az eddigi rekordévnek számító, 2012. évi termelést is felülmúlja. A gyakorlatilag stagnáló állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami nagyobb, mint az elmúlt 5 évben bármikor, de a 2007-2008. évi szintet még mindig nem éri el.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2014 áprilisában ez a mutató jóval magasabb volt az előző év áprilisi adatához képest (+295.232; +7,4%), gyakorlatilag a vizsgált 8 éves periódus legnagyobb, 2008 áprilisának napi termelési szintjét közelítette meg, ami lényegesen magasabb a megelőző 5 év áprilisi adatainál. Ugyanakkor a fejési és istállóátlag - az elmúlt 8 év ápriliseit vizsgálva - 2014-ben volt a legmagasabb (28,5, ill. 24,2 kg), 2,44, ill. 2,91 kg-mal több (+9,4%, ill. +13,6%), mint 2007. áprilisában. A fejési és istállóátlag egyértelműen növekedő trendje azt mutatja, hogy tejhasznosítású teheneink genetikai kapacitását egyre inkább ki tudjuk használni.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2014. első négy hónapjában kimagasló mértékben, 18,6%-kal (!) nőtt a tavalyi év azonos időszakához képest, ami kisebb részben a fajlagos tejtermelés - egyébként jelentős - 4,7%-os növekedésének volt köszönhető, nagyobb részben, pedig a termelői tejár ugrásszerű, 13,3%-os emelkedésének. A 2013. január-áprilisban megfigyelt, az azt megelőző évhez képest jelentős, 7,8%-os tehenenkénti tejárbevétel emelkedés okát szintén a szóban forgó periódusban tapasztalt 11,5%-kal nagyobb tejárban kell keresnünk, ami az utóbbi két évben jelentős többletjövödelmet generált a tejelő tenyészetekben. A tejár növekedése 2009. óta töretlen és az év idejéig első harmadában kiemelkedően magas árat kaptak a termelők a tejért. Bár a tejárak idén várhatóan nem nőnek tovább érezhető mértékben, de a 100 Ft/kg feletti szinten stabilizálódó termelői tejár - a különböző agrártámogatásokkal együtt - elegendő jövödelmet biztosít egy hazai, átlagosan termelői tehenészetnek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék